

סוגיא א'

הקדמה: בל יראה בל ימצא

א. מציאות של חמץ ברשותו

גמ' ו: ["אמר ר' יהודה אמר רב... משש שעות ולמעלה"], ורש"י שם רא"ש (א:ט) [עד "...בטלה ממילא ולכך צריך לבטל"], וקרוב נתנאל (שם אות ג'), תוס' הרא"ש ו: (1) שאילתות (פרשת צו שאילתא ע"ד) ["ובתר דבדיק קאי באיסורא"], והעמק שאלה שם (אות ד') טור או"ח (ס' תל"ד) ["ואחר הבדיקה... ולא דיליה הוא"], שו"ע או"ח (תל"ד:ב') ["אחר הבדיקה... דארעא"], ומגן אברהם (שם:ה')

ב. יחס של ראייה²

גמ' ו. ["ואמר ר' יהודה אמר רב המפרש... נמי זקוק לבער"], ורש"י שם [בפרט ד"ה אפילו מראש חדש], העמק שאלה שם (סוף אות ד') [בשם רש"י], חכמת שלמה ו. ["ד"ה רש"י בד"ה דעתו לחזור וכו'] [עד "... אלא משעת הידיעה"], מהרש"א שם (ד"ה בפירש"י בד"ה דעתו לחזור) [עד "... דה"ל כנפלה עליו מפולת"] משנה כא. ["כל שעה... ולעופות"], גמ' שם ["למה לי למיתנא... אימא לא צריכא"], ורש"י שם [בפרט ד"ה ואי תנא חיה]

גמ' ב"מ מב. ["אמר ליה רב אחא... לא בעינן ג' טפחים"], ורש"י שם [בפרט ד"ה משום ריחא] גמ' צה. ["מאי קא ממעט ליה... דהוה ליה לאו שניתק לעשה"], ורש"י שם (ד"ה ולא יראה) אור זרוע (חלק ב' סימן רנ"ו)³

ג. יחס של ידיעה

רמב"ם הל' חמץ ומצה (ג:ח), מגן אברהם (תל"ד:ה') [בשם הרמב"ם], ט"ז (תל"ד:ג') [עד "... ועובר עלי' בבל יראה"] גמ' כא. ["למה לי למיתנא... אימא לא צריכא"], תוס' שם (ד"ה ואי) [עד "... בבל יראה"], וחכמת שלמה שם (ד"ה בא"ד לא עבר בבל יראה), חכמת שלמה ו. ["ד"ה רש"י בד"ה דעתו לחזור וכו'] [עד "... אלא משעת הידיעה"], תוס' רבינו פרץ שם (ד"ה ואי תנא) רא"ש (א:ט) [עד "...בטלה ממילא ולכך צריך לבטל"], מגן אברהם (תל"ד:ה') [בשם הרא"ש], ט"ז (תל"ד:ג') [עד "... ועובר עלי' בבל יראה"] [בשם הרא"ש], ב"ח (תל"ד:ג' ד"ה ואחר הבדיקה)

ד. יחס של "רוצה בקיומו"

גמ' ו: ["אמר רבא... שעות ולמעלה"], ורש"י שם [בפרט ד"ה ודעתו עליה] ח' רמב"ן ד: (ד"ה ונראין הדברים) [עד "... דמאליהן בטילין], שו"ת אבני נזר (או"ח שי"ז:ט)⁴

¹ If the מדרש בית has a copy

² =Relationship to the חמץ through seeing it

³ See below

⁴ See below

ה. חילוק בין בל יראה ובל ימצא

ספר המצוות לרמב"ם (מצוות ל"ת ר"ר"א), רמב"ם הל' חו"מ (א:ג), וכסף משנה שם ["והנראה בעיני... אלא על לא ימצא"]

גמ' ה: ["יכול יטמין... לא ימצא"], ורש"י שם [ד"ה יכול, ויקבל פקדונות, ת"ל לא ימצא]

רש"י כא. (ד"ה ואי תנא חיה), וחכמת שלמה שם (ד"ה בא"ד ולא עבר עליה)⁵

ספר אור זרוע חלק ב - הלכות פסחים סימן רנו

הר"ר יעקב דקדק לי ... שלפי שיש בחמץ חומרא לעבור עליו בבל יראה ובל ימצא כל שעה שרואהו משא"כ בנותר שהוא בכרת ואין צריך בדיקה, ואף על פי שאינו נבדל ממנו כל הלילה מאכילתו, אלא ודאי מתוך שהחמירה תורה עליו שאף בימי הפסח עובר עליו כל שעה, משא"כ בנותר שאינו עובר עליו אלא בבל תותירו ומשהותיר שוב אינו עובר עליו, לכך החמירו עליו יותר [בחמץ להצריך בדיקה] משאר חייבי כריתות.

שו"ת אבני נזר חלק אורח חיים סימן שי"ז אות ט'

ונראה לי דטעם ההיתר שאינו יכול לבערו. אף שיכול להעביר המפולת ולבער ולא מצינו שידחה איסור תורה בשביל מעט ממנו. אך הענין הוא כמו שכתב הרמב"ן עצמו בחידושיו [ריש פסחים] דענין עשאן כאילו ברשותו משום שרוצה בקיומו ועוין שם. והיינו דמשום שאינו מבערו מן העולם נראה שרוצה בקיומו. ואם לא כן למה אינו מבערו. ומזה מוכח שאינו כעפר אצלו. אבל בנפל עליו מפולת שיצטרך הוצאות על הביעור שוב אין הוכחה שהחמץ חשיב אצלו. ולעולם הוא אצלו כעפר. אך שאינו רוצה להוציא הוצאות על העברת המפולת

⁵ This comment is also cited in the גליון [on the side in older גמרות and in the הגהות וציונים in the והדר עוז והדר]